

تورک یوردی

تورک ادب و ادبی مرکز هیئت طرفندره نشر اولونور

جلد ۴

ایلول ۱۹۲۶

نومرو ۲۱

تورکیده علمیه زمره لری

تکه علویلیکی - اجتماعی علویلیک

تورکیده مذهبی زمره لک صورت تشکلی تدقیق ایتمک، تورکیه جمعیتی ایچون اساسلی و ملی بروظیفه اولدیغنه قانع اولمایان وارمی بیلیم ؟

جمهوریت تورکیه سی اقصای حدود لری ایچنده یاشایان اوپله زمره لریمز وار، که بونلری ، خرسیتیان جماعتلری، کندی مهتدی لری ده یه قید ایتمکده بر بئس کور میور. مثلا قارغین ، آوشار ، نخته جی ، چینی علوی لری متکائف بر جمعیت تشکیل ایتدکلری حالده عمومیتله « اورتوقس » روملرک تورکلشدیریلش زمره لری ده یه تلقی ایدیلدی. درس ، کینی ، تر جان ، بایبورد ، ایغدی ر... الخ علوی لری ده ارمنی نفوس مقیده سنده برر ضمیمه ایدی ..

بالخاصه پروتستان میسیونر احصائیاتی، متار که دن صو کره، بونلری نشر ایدیوردی. مزریفون آمریقان قولل زنده طو تولان کیزلی پونتوس و نائقی ده اثبات ایتدی که: خرسیتیان اقلیتلری ، بو علوی زمره لرینی خرسیتیان آزمانی ده یه کوستر مکله آوروپا قافالرینی شیشیرمسی و بوکا موفق اولمسی تدقیقه شایان بر عبرت حادثه سی ایدی . اوزمان بودعوا یه المدن کلدیکی قادار مقابله ایده بیلیمک ایچین نشر یاته باشلامشدم . فقط مشوم قافالی ، دشمن رشاد و مزاید جی بر مجموعه، احتمال سرائیک ارزوسيله، آجی بر مقابله ده بولندی . همان همان شویله دیدی : « یقیلان تورک اوجاغنک

دیفسز چوجقلری شمدی ده قیزیلباشلق پروپاغانداسی یاییور . . . دها برسوری
سب وشم وتلعین وتکفیرلر . . .

ایرتسی کون سانسور یازیلریمه مانع اولدی . و آرتق یکی تورکیه نك تملاری
قورولورکن بوتون علم ، بوتون حقیقت سونکونک اوجنده پارلایوردی وتورک
قومی سفسطه وهذیانہ بیلہ منطقله دکل یومروقله جواب ویره جکدی ، ویردی .
آرتق بز بزہ یز .

وظن ایدرم کندیمزی بیلکم ایچین چالیشه بیلیرز . کونش ایلندن هلال
تولککسنه ؛ قامچاتقاندن «طونای» قایناغنه قادار یر یوزنده یاشایان تورک یوردی نك
کوک سانجاغنی باغرنده صاقلایان تورک اوجاغنی ، کندی ایشیغیلہ حقیقتلری کوره جکدر .
تورک اوجاغنک سوندیکنی کورمک ایسته یین کوزلر سوندی ، ییقیلدیغنی دیلہ یین
وجودلر ییقیلدی و اوجاق پارلادی .

ذاتاً بویله اولاجقدی واولدی . شمدی بزبزہ یز .

*
*

ایچمزدہ « علی » آدینه آند ایچمش ، بل باغلامش جانلر ، ایللر وار . بر آز
اونلری ده دوشونه لم . فقط دوشونمک ایچین بیلکم لازم . غایه مز ایشه بودر . آنا
یوردیمزک خریظه سنه کوز کزدیره لم و قلممزک اوجیلہ بوتون سلسله لرینی چیزه لم .
بوداغلرده یاشایان اوغوز تورکی اکثریتله « علی دوست » در . بز ، اونلره
شویله جه « قیزیلباش » دیر ، کچهرز ؛ صوکره فناده کورورز ، ایشه بو « دوست »
لردن بخت ایدم جکم . ایسترم که نه یار کو جنسین نه اغیار ، یالکز بر بریمزی
بیلہ لم و طانیہ لم مثلاً : چینی بویندن اوغوز تورکی قیزیلباش علی جاووش بیلسین که ،
کوتاهیہ نك الا یوندلی اوغوز تورکی عثمان چاووشله قان ، جان قارده شی در .
قارغین تورکنی حسین چاووش ده بیغالی عمر اونباشی نك قان ، جان قارده شی در .
ایکیسی ده بر تورک ، بر آرسلان یاوروسیدر . عثمان چاووشله عمر چاووش ماوزرینی
دشمنک ایکی قاشنک اورته سنه نشان آلیرکن علی و حسین چاووشلر « یزیدک

دشمنی دوستمدر ! « ده یه هوایه چاقاسین ! اردوده ، دولت ده بوا یکی ارسلان یاوروسی تورکک در .

ایستیر که قیزیلباش اوبه سنه یولی اوغرایان یوروک، دشمن پوصوسنه دوشمش کبی اورکمه سین . « آق قواق » لی [*] کویه یولی دوشن قیزیلباش ده « یزید ! » آلنه دوشمش مظلوم کبی تیتزمه سین .

هم بونلره ، شمدی اولدینی کبی اولدن ده سبب یوقدی . فقط تورک ایلنی تورک اولمایان توره دی دونمه لر اداره ایدر کن آنجق بویله تفرقه ونفاقدن خوشلا . نیردی . شمدی اوده قالمادی .

شمدی یکی تورکیه ، جمهوریت تورکیه سی آنجق « تورک برلکی » ایله یاشایه جقدر . و آرتق علوی - سنی منازعه سی خلیفه لرله مزاره کومولش بر افسانه ، برماصال اولدی .

بن شمدی قیزیلباش دوستار مدن بحث ایده جکم . ائی لکلرینی ده ، کوتولکلرینی ده آچیقجه سویله جکم ، لا کن خاطر ایچین سویله میه جکم . اونلرک دردلری وارسه درمانلری ده بولونور . ذاتاً بری بیلنمینجه اوته کی بولونمز .

* *

قیزیلباش

رسمی ایمپراطورلق تورکیه سی « سنی مذهب » ایدی . محکمه ده قاضیلر مذهب حنفی اوزرینه اجرای حکم ایده جکدی . فقط اسلامیتده مذهب یوقدی . « عمده اعتقاد ! » واردی و بو اعتقادی اجتهاد ایدن ده ینه انسانلردی .

رسمی ایمپراطورلک « یکی جری » سی حاجی بکتاش کوچکلری ایدی . قره پوسته آل ویرمش ، علی یه ایمان ایتمش ؛ حق یولنه جان - باش قویمش ارن لردی . تورک اوردولری بویوک برسطوت وانتظام ایله جهانگیر اولویوردی . بونک سری نه ایدی ؟ اوردونک ایسه : اعتقادی « شام ، ایمانم علی ! » ایدی .

[*] (آق قواقلی) - مناره لی کوی .

ییلدیرم بایزیده قادار تورک اوردوسی بویله محتشم ویلماز برقدردی . بو قدرتی نفخ ایدن سحر انکیز نفیر نه ایدی ؟

بوصوک سؤاله جواب ویرم بیلیمک ایچین برآزتورک تاریخ ادبیاتی ارشدیرمق لازمدر فکرندهیم . تورکیه ده علوی لک جریاتی تقویه ایدن قدرت ، « ملی ادبیات » اولدیغنه ایناندیغیم ایچین بویله باشلامق مجبوریشندهیم . بوباشلانغی نهره دن ونصل انتخاب ایتمک لازم ؟ بودها شمولی سؤاله جواب ویرمک ایچین ده عموم تورک تاریخ ادبیاتی حصراً تدقیق ایتمک لازم وبوایسه صدمز خارجنده قالیور .

سلچوق دولتی نك صورت توضع :

تورک تورمه سنجه اوغوز صول قولى ایلری یوروپوشده احتیاط واداره ده ، کری یورویشده ، دمدار و محاربه ده بولنه جقدی . « بوزاق » عمومی اسمیله کیلان صول قولک علی الا کثر حضور اجتماعی ایله علاقه دار اولسی لازمدی . چونکه تورک اوردوسی چین جیت لرندن اوزاقلاشدقجه نادراً رجعت ایتمش وحق بویله برحانه صورت مطلقه ده تثبیت ده ایدیله مزدی . اوغوز تورمه سنک بوقانون اساسیسه کوره صول قول ، یعنی بوزاق ولی دائماً کریده و احتیاطده « اداره انضباط » ایشلرنده قالیوردی . فقط صاغ قول یعنی « اوچاق » لی لر پیشدارده و دائماً دشمنله تماسده ایدی . قوماندا و « اوچ » اونلرده ایدیلر .

بوتوره ویا سایه کوره سلچوق دولتی وبکر قورولتانی مناقشه ایدم :

قورولتای :

صاغ وصول بکری یعنی اوچاق و بوزاق بکری ، باشبوغلر ، قوماندانلر ، علما واعیان مملکتدن مرکب عمومی بر اجتماع . « خان وحاتون » مشترکاً موقع ریاستده . بویوروق ویرلیغلر قورولتایک قراريله خانم و خانک صول و صاغ آلترینک « آيا » لری نك قرمزی [*] تامغاسی ایله « طوغرالانیر » [**] ایشه تورک تورمه سنک رسمی فرمانی بویله اولوردی .

هر بوی بکی ، کندى صوبی ایچنده کی تجربه لی وفکرلی آداملرک رأى استشاریسه

حرکته مجبور اولدیغنه کوره، قورولتایه کیدن بوی یکی، موضوع مذاکره اوزرنده « بوی وایل » ک افکار عمومیه سنی تمیل ایده جکدی . شوصورتله اوغوز بکار - ینک قورولتایی برنوع « شورای ملی » ماهیتنی حائر « بویوک ملت مجلسی » ایدی . اوغوز تورهنسک بر ماده سنه کوره قایی خانلیدن صوکره « بایندر » لی راس کارده بولنه جق . اوده بولونمزسه صول قوله یعنی بوزاوقلی یه بکملک کچه جکدی . کورولویورکه تورهنک اساسی حال حرب نظامی وایجابی در . « قدملی یه اطاعت ! عثمانلی تاریخنده کی قراکلی بر نقطه پی ده بونتیجه ایله تنویر ایده بیلیرز :

[۰] علامت حاکمیت

« بایوندورلی » لک عثمانلیرله اوزون بویلی عصیان ومقاومتی کبی . [۰۰] شیمدی سلجوق دولتش صورت توضعی ایضاح ایده لم : خراسانده تأسس ایدن طوغاق اوغلی سالجوقک دولتی اوغوز بوزاوقلی و « قینق » بویندن ایدی . غزنه ویلرک قوزموپولیت کوله من حکومتنه حر تورک ایلی اطاعت ایده مزدی . صوی صوپی بلیرسز ، کوله لکدن تورهمه بر حکومت [*] طوغرا : تصدیق معناسنه در . اوغوزجه « طوغری » در . شمالی لهجه مزده « طوورا » در . چیفتای دیدکلی « خاقان » تورکجه سننده « طوغرا » در . (دیوان لغات الترکه باقیکنز)

[**] چونکه بوتون رسمی تاریخلریمیزک ادعاسنه نظراً قایی خانلی احفادن اولسی لازم کلن ارطوغرولک ایلی هر حالده قایی خانلی دکدی . ذاتاً تاریخ انجمنک نشریاتندن اولان عثمانلی تاریخنک برنجی جلدی بونی اثبات ایده بیلک ایچین چوق لزومسز تاویلاتله رسمیتی محافظه یه اوزنمشدر .

دیتمک بایوندورلیلر سنه لرجه بوزاوقلی سلجوق حکومتنه اطاعت ایتدیکی حالده ساخته قایی خانلی عثمانلی یه اطاعت ایده میه جکدی .

چونکه تورک تورهنسجه نه بشیکده کی چوجفه نه ده غیررشید اولان بررئسه، نه اولورسه اولسون، اطاعت ایدیله مزدی . خان تولدیکی وقت چوق کره خاتونلر اجرای حکومت ایتدی . فقط نیابت یا پادای . چونکه خاتون ده خان کبی باش قوماندان عد اولونمشدر . فقط لیاقت شرطیله . نصل که تاموچینک اناسی سنه لرجه ایلنه ، اولوسنه امر وقوماندا ایتدی . صوکره تاموچین ، چن کیز [جهانگیر] اولونجه بالانتخاب وبالفعل اناسنک مقامی وباباسنک وراثتی قازاندی .

رئیس نه ده اولسه یدی کوبکی، آدی صانی بللی بر تورک نفرینه قومانداید مزیدی. اوزمانده چین حیلہ سی تورہ لی، بویوک تورک خاقانلغی آنارشی ایچنده براقشدی. باطیدن عربلر، دوغودن چینلی لر بو ازلی تورک دشمنلری فرصت بو فرصت ده به تورکی صاغدن صولدن اوق یایلیمنه طوتمشدی. غزنه کوله لری عرب بایراغی آلتنده هنده، ایرانه حاکم اولدی. دیللی تورکی دیلسز یاپدی. بر شاهنامه یازدی. بیک یالان دوزدیردی. تورانی آچالتدی، ایرانی یوجالتدی. بونلری عرب بایراغی آلتنده تورک قارغیسنه یاصلاناراق یاپدی. اختیار سالجوق بوتوزه ییچلرینه قیزدی. قینیق طوغنی قالدیردی. اوغوز تورہ سنی آچدی. مرد تورکلر بوسسک اطرافنه طوپلانندی. درحال بر اوغوز بکلکی تورہ دی. شهنامه نکل قلمی ایله یوجالان ایرانی، تورانک قلیجیلہ اچالتدی.

اوغوز بوی یورودی. تورہ جی اوغوز بوی یورودکجه عرب بایراغسک کولکسی اوزانیوردی. یورغون اوغوز بوی بو کولکده اویودی. اویاندینی وقت اطرافنی حیلہ کار، ذکی عرب؛ اویوشوق و تکابو جی فارس آلمشدی. بریسی جرار اوتہ کیسی ریا کار ایدی. یورغون اوغوز بوی تورہ بی صاوصاقلادی؛ آلب آرسلان اداره ایدہ جکی اداملرک یوردامنی کوده جکدی. بلکه آلب آرسلانک یوردامنی بکنمین اوغوزلردن اوج چیقاردی. رومه صالیدی. غزنه کوله لری کبی تورک بکزاده. لری ده یکی ایللرک، یکی فتوحاتک سیرینی چابوق قاوردی. اسلام دعواسنده عربک ظفرینی، ایرانک فکرینی طاشیدی.

رومه کوچن باشبوغلق، اصفهان و «ری» ده قالان بکلردن باشقه دوشوندی. اوراده ایران سیاستنه اسیراولان خانلق یرینه بوراده اوغوز تورہ سنک قورولتاینه تابع بر باشبوغلق قوردی. [*]

[*] محترم اغا اوغلی احمد بکه تورکیه جمهوریتی یرینه (تورکیه باشبوغلغنی) اجتهاد ایتمسنی رجا ایتمشدم. یاشبوغلق، بر ایلك ایچنده قوماندای اداره به اک لایق اولان برفردی ریاست امورہ سپجک اولدیغنی بیلیرلردی. باشبوغلق، جمهوریت اداره نکل تورک ملی سبجیه سنده قبول ایدیلن یکانه تمثالی ایدی. بالاخره عثمانلی عسکری سردارلرینه علم اولان بو عنوان، حقیقت حالده بر جمهوریت انام اداره سی اولدیغنی ک رد ایدہ جکدی.

آغا و-ایخی [*] توردهده باشلیجه مستقل بر ماده ایدی . ایران سیاستک، بیزانس
 دنیا ترک، قاسم ۱۰۷ تا ۹۰ تا ۱۱۱

Handwritten

Musammeh Begum

Muhterem Kardaşım
Emre ettiğini kitapları
Satkın etür derim hü-
metler efendisi

Kardaşım
Ali Rıza

آغا و-اینی[*] توره ده باشلیجه مستقل بر ماده ایدی . ایران سیاستک، بیزانس دنائتک فاجعه سی اولان قارده ش قاتلکی یوقدی .

روم سلچوقلری، توره سنک اصالت ملیه سنه وقورولتایک رأینه اتباعله در حال ملی انکشافی تأمین ایتدی . تابیزانسه قادار سلچوق اوردولری یورودی .

شیمدی آوروپانک جهل و تعصب اژدری آتش وقان فیشقیرمغه باشلادی . ایران سلچوقلرینی کیره ن فارس سیاستنامه سی [**] اوراده ینه قلمک حد انتقامی تأیید ایتدی . تورک قلنجنک صویونی، سیاست قلمنک مرکی بوزدی . بوپوک استناد نقطه سی بوسبوتون باطی به آنادولی اورته سنه دوندی .

اصفهان مرکزینک کیریجی طفیلی لری ایرانک دوشدیکي انارشیدن جانلرینی قورتارمغه و آلیشدیقاری کبی حاضر لقمه به قونمق ایچین قونیه به اوشوشمکه باشلادی . غزنه نك انقراضنی حاضر لایان « فارسلق » ایران تورکلرینی ده چوروتدی . نهایت اناطولی تورکلرینه کلدی یاپیشدی .

طوغاق اوغلی سالچو غنک طورونلری قونیه ده کیقباد، کیخسرو اولمغه باشلادی . غزنه کوله لری نك تورک حکومتی کبی کندی ملتک بیندیکي دالی بالطالامشدی . عربک افنا ایتدیکي فارس و فارسلق؛ تورک قلنجنک کولکه سنده، بلنی دوغرولتمش و صوکره اونک دائما جکرینی نه من ، قانیله یاشایان بر ییلان اولمشدی .

پوماده لی، پودره لی، زلفلی، اوزون اتکلی، ایپک البسه لی بکک توره مکه باشلادی . دونکی نسلک اوج بککری باشارنده قیرچیل یوزلی، طونج رنکلی، کوک دمیر طوغولغه لی، چلیک قوللی قوماندانلر یرینه بو ایپک بوجکی کبی شهزاده لردن بر شی اکلامادی .

[*] وزیر نظام الملک اثری در .

[**] آغا بک - کوچوک قارده ش حرمتی . توره ده صره به حرمت دیسیپلینی اوردوده وچا دیرده ، اوده ، سرایده دائما بر نص قدسی حائنده تسلسل ایتمشدر .
بو (آغا - اینی) حرمتی تورک عائله تشکیلاتنک اس اساسنی تشکیل ایدر . بو احترامی کوده مین « صویسر » اولوردی .

توران برلكنىك بويوك ايدى آلى چنكىز تاموچين ، دوغودن دولى ديزكىن
 آقبن آچدينى وقت، روم سالجوقى ده چورومشى .
 بونى چوروتىن شرقده كى غزنه تورك حكومتى چوروتىن سبك عىنى ايدى .
 اوراده شهنامه مظفر اولدى . بوراده ده جلال الدين رومى نك مثنوى مظفر اولمشدى .
 آنادوليدى اوغوز تورى سنك ياشادىنى او مستى شهاى مى ، مى دورى مثنوى نك
 فسونكار (ناي) مى ناصل اريتدى ، جدا دوشونوله جك بر مشله در .

* *

قىر شىرده مى انباء : [*]

يدنجى عصر هجرى ايجنده آنادولى نك تا اورته سنده ايكي مبارك سى بوجالدى .
 برى عاشق پاشاى ولى نك غرىبنامه سى [*] اوتى كى ، يونس ايمره [***]

[*] قىر شىرك محترم مبعوثلرینه تحاف .

[**] عاشق پاشا : مخلص پاشانك اوغلى در و (بابائى) طريقنك مؤسسى اولان بابا
 الياس خراسانى نك حفيددر . (۶۷۰ - ۷۳۳ هـ)
 خاطرمدى قالدېقنه كوره غرىبنامه نك يكانه نسخى ويانه ده در .
 فقط حاجى بكتاش ميدان اوى كىبخانه سنده (وقف نومروسى ۲۳) ده مقيد اولان
 يكانه بر نسخه اصليه سى وارددر . ۹۰۳ ده امير علم اوليا بك نصاحب ايتشدر . ۲۰ × ۳۰
 ابعادنده اولوب ۳۹۰ صفحه در نهاى :

« بويوك توك ختم اوش اولدى تمام . طيطلو يوز داستان كلدى تمام . »

ييدى يوز اوتوز يىلنده هجرتك . سوزى ايردى ختمنه بوفكرتك .

پيتلريله بيتر ، يازانى ده « تمت » ده اوقويورز :

« تمت كتاب غرىبنامه بعون الله طاهى بن محمد بك السيواسى قى اوایل

شوال السنة احدى وثلاثين وسبع مائة الهجرية »

كوروليوركه اثر ، مؤلفك حال حياتنده يازيلشدر . عاشق پاشا ۷۳۰ ده اكمل ايتش
 ۷۳۱ تببيض ايديلش ۷۳۳ ده وفات ايتشدر .

ظن ايدرمكه تورك تاريخ ادبياتنده بوقادار تام ومطابقتلى بر اثر پاك اندردر . ذاتاً
 معدوم واصلى بولونمىان بو نسخه نك تا كنديسى كىبخانه مليمى ايجين جدا اهميتلى بروشقه در .
 [***] يونس ايمره « ۷۴۳ » ده وفات ايتش بولى ليدر . طاپدق ايمره نك مرديددر .

« طاپدق ايمره » ايسه حاجى بكتاشك اخى مرديدانددر .

یونس امره نك اوسهل ممتنع ، كوزمل تور كچه سنی هپمز بیلرز . فقط عاشق
باشانك غریبنامه سی بوس بوتون باشقه در . اونك آخی اوران ، شیخ سلیمان ولی کبی
یارانی بر جماعت تشکیل ایدیوردی . بونلرک هپسی نك قیر شهرنده شایان حرمت
آبدله لری واردر . اثرلری آله کچدیکی حقنده بر معلومات یوقسه ده حاجی بکتاش
میداننده [*] کی ولایتنامه ده « آخی اوران » دن پك حرمتله بحث اولونور .

اکلاشیلیور که بو یارانك بر دوشونجه لری واردی واو زمان قیر شهرده آلآن
انقاضی بولونان برده « جاجه بك » مدرسه سی بولونویوردی . پك چوق قوتله تخمین
اولونه بیلیر که چوق قیمتی کتبخانه سنك آثاری اهلالات ضایع ایدیلن بو مدرسه ،
قونییه ده کی (قره طای) مدرسه سنك رقیبی ومخالفی ایدی . قره طای مدرسه سی
(جلال الدین ومثنوی) نك نفوذی آلتنده بولونورکن جاجه بك ده بلکه عاشق پاشا

[*] بیلیم ، میدان اوی و قیایاتی دور ایدیلیرکن ولایتنامه ده آلتدیعی . حاجی بکتاش
ولی الحراسانی ولایتنامه سنك تاریخ تألیفی کندی روایتنه کوره :

رسولك هجرتی یدییوز قرق درده . ایریشمشدی مشام اشبو درده

یازوب نقل ایلدك بو یادکاری . جهانده قاله بزدن سوکره باری .

.....

حلب شهرنده سلطان سلطان بابایرام . روضه سنده بو کتاب اولدی عالم

« ۱۱۷۹ رجب المرجبنده بنده سید علی سلطان کریدی درویش علی خط دستیله »

ونك قلمیله نسخ گرفت یازیلشدر . حاجی بکتاش میدانك « اكمك » اوند ۱۲۷۰ تاریخنده
بعض زوائدله ونسخ ایله مذهب دیگر بر نسخه سی ده واردر .

حاجی بکتاش ولی نك تاریخ ارتحالی « بکتاشیه = ۷۳۸ » اولدیغنه نظراً ولایتنامه نك
تاریخ تألیفی بالطبع سوکره در . فقط دکر بر یرنده :

« تره سینك اوستی قورشونلایان » شاه سلطان بایزید درسین اینان ! »

دهیه توصیه ده بولونویور وبونك معارینه ده :

قیلوجه معاری قیلدی قبول . کافر ایدی لیک استاد ایدی اول

اسمی یانقومادیاتدر اولارک . شاه بویوردی کیم واروب اول سرورک

قبه سین محکم یاپوب برک ایله . اوستنی اما سکز ترک ایله

اول امام هشتمینك عشقنه ، قیه بنیاد ایدوبن شاه قصدینه

توصیه ایدیلن طرز معماری شایان دقتدر . اکلاشیلیور وقطعیتله ثابت اولویور که بکتاشی لک

« علویه ثامنیه » یعنی سکز امامجی وباطنیلرک اسماعیلی فرقه سنه منسوب بر زمره در .

و یاراننک تأثیری آلتنده ایدی و اوایل اولسی بک طبیعی ایدی . چونکه غریبنامه
بر دعوانک محصولی در . [*]

او ، فارسی و عربی تلقیناته بیلری سر سملشمش زواللی تورکلره آجیور .
اونلرک ادراکلرینی یوکسلیتمک ایچین یکانه چاره : هر شیشی « تورکی دیل » ایله بیلیمک
وسویلمک اولدیغنه قانعدر . ایشته مقدمه سی منظوماً بونی اجتهاد ایتدکن صوکره
باشلا یور :

« باق شو ازرق پوش صوفی چرخه »

دهیه مولوی آییننه وناینه جداً کوزهل وادیبانه بر نقرتدن صوکره « اله ساز
وسوز » آلیور و تورکک قافاسنه آنجاق « ساز » له « سوز » ک کیره بیله جکئی ایما
ایدیور و یوز داستان اد بی بوندن صوکره اتمامه موفق اولیور .

فی الحقیقه حاجی بکتاش آیینی کاملاً تورک و تورکجه در . آیین ک تورک اولدینی
بالاخره اثبات ایدیه جکدر . تورکجه اولدیغنی انکاره هیچ حاجت یوقدر . چونکه
بر آرنانود ، بر کریدلی ، بر یانیه لی ، بر اطه لی و هیچ تورکجه بیلیمیان بوزمره لرک
« کلبنک » لری مطلقاً تورکجه در . ایشته یکپیچری اوردوسنک دوشیرمه اوردوسنی
تورکلش دیرهن مکتب ، بو اسرارلی « کلبنک » ایدی . بوده غیر قابل انکاردر .
عاشق پاشا ایله حاجی بکتاش بش سنه فاصله ایله وفات ایتمش حاجی بکتاش
۹۲ ، عاشق پاشا ایسه ۶۳ سنه یاشامشدر . هیچ شبهه ایدیه مزکه قونیه ده آلتی
آی قادار سلجوق تختنه اوطوران خلص پاشانک ذکی و حساس اوغلی باباسنک
تختدن فراغت حسنی ، دده سنک مذهب مؤسسلکنی ادراک ایدیور ؛ بالطبع حالا
(بابا) عنواتی طاشیان بکتاشی « ارناری » نک مرشد اعظمی ده قیرشهرده اوچ
دورت ساعت مسافه ده « صولوجه قره اویوک » [۱] ده اوطورورکن تأسیس

[*] مع التأسف ۱۸ دستانی حاوی استنساخ ایتمش اولدینم بر پارچه ۳۳۴ ده حریبه دائره سی
صحرا طوبجی شعبه سی آمری مرحوم بیکباشی ذهنی بکک اوندده قالمش واله یکمه مشدر ؛ اونک
ایچین بوراده عیناً اقتباس ایدمه مک ضرورتندیم .

[۱] « صولوجه قره اویوک » سلجوق بکلرینک « یونتانی » ایدی . (ولایتنامه حاجی
بکتاش ولی) یونت و ایلنی = ییلق بر شیدر . آت سورولری .

مناسبت ایتمه سی غیر ممکندی . عاشق پاشا زاده ایسه حاجی بکتاشک قیرشهره کلدیکی قبول ایدیور . نه سبیه مینی ایسه قرده شی « منتش » ایله قیصری یه کیتمش واوراده منتش وفات ایتمش ، عودتنده صولوچه قره اویو کده قالمشدر .

والحاصل (۶۵۰ : ۷۵۰) اراسنده کی برعصرلق زمان آنادولی انقلاب ملیسنک پک شایان دقت دوره سی در . سلچوقلرک انقراضی ، عثمانلی لرك تأسسی ، جنکیزک استیلاسی هپ بو آراده اولوب بتیور .

سلچوقلرک صوک مذهب ، افراط درجه ده ایران ویزانشلاشمش فترت دورنده قیرشهر محیطنده ، انقره حوالیسنده بابائی ، بکتاشی ، آخی لر جدی بر موجودیت ملیه کوسترمکه موفق اولمشلردر . اکثریا بو حوالی کندی استقلال اجتماعی واداریلرینی سلچوق فترته وچنکیز استیلاسنه قارشى بيله هیچ اولمزسه بی طرف ومستقل بر حاله بولوندرمشدر ؟

بلکه بوکا وضعیت جوغرافیة یاردم ایتمشدرده . هر حاله اماسیه ، قیرشهر ، آنکوری مثلثک ساحه سی امنیت ملیه اعتباریله اک چوق سکون وحضوره مالک اولش بر منطقه در ده یه حکم اولونه بیلیر .

فی الحقیقه عاشق پاشانک « اوزان » ، « باخشی » اصولنی ترنم ایتمسی وبونى تعقیب ایدن خطیب اوغلی نك ۸۱۲ده (مقالات حاجی بکتاش ولی الخراسانی) نامیه منظوم اثرندن [۱] بکتاشیلنک آرتق اصولی بر صورتده تأسس ایتمش اولدیغنی اوکره نیورز .

فقط عاشق پاشانک سازی ، التای داغلرندن ، ارکنه قون وادیلرندن چیقدیغنی عینی اراده وعزمه تورک ملتک روحنی تهییج ایده بیلوردی . تورکیه اردولریله کوچه ر اولرده ، قصبه لرده ، قهوه لرده ، کویلرده ، سرحدلرده ، آت بلنده ، دشمن ایلنده ، آقینده ، باصقینده آرتق هر یرده (عاشق اصولی) ساز ؛ تورک ملتک تا روحنک حریمنده یاشایان بر هیجانک ابدی قایناغی اولدی .

[۱] استانبول امنیت عمومی کتبخانه سنده در . ۱۸,۵ × ۱۱,۵ ابعادنده صحیفه ؛

۱۴ × ۹ ابعادنده یازی ایله هر صحیفه ۱۳ سطر دن عبارت ۱۱۲ صحیفه در .

ذاتاً او یله ایدی . بوتون تورک صویلیرینک اساطیری الهاملرینک ترجائی « قویوز » دگلی ؟ اونکله الهی حکملر ، سعد ، نحس ، سرور و الم تمیل و ترجمه ایدیله دیمی ؟

عاشق لر ، بابائی لر نهایت بکتاشیلر « حب ملی » بی اونکله یاراتمق ایسته دیلر . بلکه بو ایسته ییش اونلر ایچین شعوری دکلدی . هر حالده امتک بوتون صمیم روحیه ترانه سنی دیکله دیکی « نای » دکل « ساز » دی . اسکی اوزان و باخشی لرك حس و حیاتی یکی تورک اتحادینک یاراتیجیسی اولویوردی . دیمک ، مبالغه اولورمی بیلیم ؟

فی الحقیقه - چوق شبهه لی انکارلره رغماً یکی چرینک تأسسنده حاجی بکتاشک نفسی اولدینی محققدر و بو نفسی « اوفوروک » عد ایدنلر ، احتمال چوق خطا ایده جکلردر . بونک حقیقتنی عاشق پاشانک ترجمه ایتدیکنه شبهه یوقدر : « تورک دیلی ۱ »

ذاتاً اوج بکاری - تعبیر معروفجه : غازیان روم ۱ - قوزموبولیت سرای روحندن تیکسنمش وایکرمش بولنه جقدی . یکی عثمانلی لق یاشانیرکن « ملی وارلق » عمده سیله تمیل قورولمش اولاجق که دولت دیلی تورکجه اولمش و سلجوق دولت دیلی اولان (فارسی) قالدیریلشدی .

آرتق عاشق پاشا ، دعواسنده ، مظفر اولمش و تورک دیلی یاشایاجقدی . فقط نهده اولسه « آغاو - اینی » کوره نکی واردی . شرق آغالی حالا قوزموبولیت دیلدن قورتولامیوردی . صاف ، روان یونس ایمره دیلی ، عاشق پاشا دیلی کندی « عاشقانی » آراسنده زنده ، حساس ، وجدی بر شعورله یاشادی .. یاشادی توره سنی ، ملیتی سوهن تورک قوزموبولیتکه ایصینه مادی . عربک بین الملل مفکوره سیله تورکک ملی مفکوره سی برلشیه مدی . والی الابدده اولامیه جقدر . اونک ایچین اک توره جی ، اک خالص تورکلر ، تورکملر ، یوروکلر واک صوکره اک منور ، اک ذکی ، متهیج تورکلر ذوق حریتی طاته جق براوجاق آرادقلری وقت : اون (علوی) تسکه لرنده کوردیلر و بیلیدیلر . چونکه : « اورالرده ملی آزادلق » واردی .

مثنوی ده (علوی) ایدی . فقط (دیلی ، سسی) فارسی ایدی . تورک اوندن ذوق طویمادی . کوچه ر اوی تورکک (پارمق حسابی) کسکین طور اقلی اماله سز قافیه لری ، سرت تورکک سجه سنه موافق و آهنگدار کلیوردی . اماله لی ، ازیک - بوزوک فارسی و عرب وزنلرنده ایسه ، تورک روحنی او قشایاجق بر صلابت ، ذاتاً ، یوقدی . کندینی حس ایدن تورک تنازع و بقا قانوتی جمعیتک اصیل روحیه دو یو یوردی .

نصل که بو حسک الک یوکسک مثالی (شاه اسماعیل صفوی) اک کوزهل شکله اثبات ایدر . او :

مؤسس بر ایمراطورلنک تملنی بر نفسده چوروتدی . یکی اون ایکی امام نظریه سنی اسکی سکز امام نظریه سنه قارش قوتلی و یکی هیجانله فقط (تورک دیلیله) مدافعه ایتدی . طونه سرحدلرینی آشان تورک اوردولرینی اس الحرکه لرنده صارصدی . (خطائی) عنوانیله یاشاتدینی (نفس) لری بو کون بیله آنادولو قیزیلباشلرینه باش اکدیرمکده در . او زمان ، یاووز کبی قهار بر سردارله اداره ایدیلن بر اوردو یاووزک بحق قیمتی فارسی حماسیاتی نه آکلار ، نه دیکلردی . فقط خطائی نک ، دشمن باش قوماندانک نفسلریله او یوشویوردی . نهایت یاووز قوللانیدینی عظمت ارنجالیله دشمنی ازدی ، مغلوب ایتدی . فقط معناً مغلوب اولدی :

سکز امامچی بکتاشیلکک ، بر صرب دوغمه سی بلم سلطانک ارشادیه ، اون ایکی امام تشکیلاتلی میداتی آجدی .

مجردلکی تأسیس ایده رک - بر نوع رهبانیت - یکی بر چیغیر آجدی یاووزک . تمثال لرنده قولاغنده کورونه ن کوپه ، بکتاشی مجرد بابالرینک کوپه سندن باشقه بر شیمی ایدی عیبا ؟ عیبا یاووز کندیسینی (قاراقازان) . بل باغلایان او جاقلینک مرشد اعظمی ماهیتده کوسترمک ایچین می بو کوپه یی طاقدی ؟

اونک قولاغنه کوپه طاقدیران هر حالده (شاه اسماعیل) ک ظفر معنویسی ایدی بوکا شبه یوق ؛ چونکه او ، طربزوندن و یاقیندن شرقی تعقیب ایده بیلدی ... بلکه قولاغنه کوپه اولدقدن صوکره دولتک سلامتینی تأمین ایچون مصرده کی اویدورمه

فاطمیلرک خلافتی کندیسنه مال ایتدی ویاووز ایچین بوبر احتیاط مانوورسی اوله بیلیردی . فقط واحیفا که تورکیه ایچین اَلم براضمحلال سبی اولدی [*] . آرتق تورکیهده رسمی اوردو علویلیکی ، بالوم سلطان ره فورماسیونی ایله باشلادی . لاکن بوندن اجتماعی علویلیک ینه دوقیاب اولمادی . (قارا قازان) اوجاغنده اعتزال باشلادی . آق دکرز قییلرنده یاشایان و دولت سیاستک اصول وادابنه واقف اولمایان تورکلر [شیمدی بزاونلره تخته چی] دییورز . (امام موسی کاظم) قولنه باقدیلر . اورته آنادولی تورکلری کا ، رضا ، کا ، جعفر ؛ کا ، حسن عسکری ، کا ، اون ایکنجی امام مهدی قوللرینه باغلاندیلر .

رسماً تأسس ایدن تکه ایله جماعت آراسنده آنارشى باشلادی . تکه ، اون ایکی امامجی اولدینی خالده سکزامام دعواچیلری [الآن موجود اولان وکندیلرینه حاجی بکتاش احقادی سوسی ویرمن] اوجاغک ، قارا قازانک مقربلرینه باش اوقوتدیلر . هم اونلر اسکی آیینی ادامه ایدیور . مرشدلری مجرد اولمقدن منع ایدیوردی . یکی چری ، اکثریا ، مجرد اولدیغندن کندی رؤسانک ابدی تجرد اقرارینی خوش کوروردی ، فقط تورک جماعتی بوندن خوشلانمادی .

ایشک ایچ یوزینه کلنجه : بالم سلطان آیینی تأسس ایدنجه یه قادار اوجاغی اداره ایدن زمره حاجی بکتاش نامه ، اوکا اک امین حجتله قریت دعوا ایدن ، اولادینه باش اوقوتنی فرض تلقی ایدیوردی .

جمهوریت تورکیه سنده (قیزیلباش علوی) لر پارتی یی قازاندی . بکتاشی تکه سی ده نسبة اوله .

چونکه علویلر ایچین (سلطنت یزیدیه) قهر و تنکیل ایدیلشدر . فقط واحیف که (رسمی علویت) بوندن ممنون اولمقله برابر (ایدم آل) ندن محرومدر . او ، حالا ، مهدیه ، اون ایکنجی امام غائبک ظهورینه منتظردر . زواللی علویلری بوخلیاده احیا ایدن عاملک یهودی و خرسیتیانلق نظریه سی اولدینغی آکلاسه لر نه قادار مأیوس

[*] بو موضوعی مناقشه ایتمک چوق فائده لیدر قناعتندیم .

اولاجقاردی . یهودیلر، عیسایه منتظر ؛ خرسیانلر، عیسانک کو کدن اینه جکنه
منتظر یا مسلمانلر ؟

ایشته علویلرک بدبختلغی غایه لرنده باشلایور اونک ایچین ، اسرار انکیز
«علی» نک سرینه واقف اولامدیقاری ایچین، علویلر بدبختدرلر .
فقط اونلری علییه استناد ایتدیرنلر بوسبوتون باشقه فکر، باشقه غایه ایچین
اوغراشدیلر . بزم زواللی قیزیلباشلریمز، مع التأسف بو حقیقی ادرا کده مشکلات
چکه جکلردر .

تورک علوی مؤسسلرینک اک بارز غایه سی تورکک دیلنی ، صویونی ، قانی
قورومقدی . اونلر ماده بوکا موفق اولدیلر . قیزیلباشلر تمامیه تورک قالدی .
حق غیر علوی دیگر برتورک ایله اولنمه دی . ایکی قادین آلمادی . طلاق یامادی .
تعاون وتساندی بحق یاپدی . «بنم مالم ، بنم ملکم !» دیمه دی . «هرشی وهرکس !»
دیددی . دیلنی بوزمادی . توره سی بوزمادی . مقدس اوجاغه حرمت ایتدی . دده ،
بابا دیددی ، اختیارلره ؛ حاجی ، قرده ش دیدی کنجلره حرمت و محبت کوستردی .
سازینی آلدن دوشورمه دی . سوزینی تورک دیلنک کوزلالکندن آییرمادی . توران
ایلندن ناصل کوچ ایتدی ایسه اوغوز توره سنده « شوله ن » آیینی نصل آچیلیرسه
اوده علی ارمیداتی ، محبت میداتی اويله آچدی . حاجی بکتاش میداننده
بال ، ایران ، قیمیز صوندی . بلم سلطان « سوچی = شراب » ادادی . قادین
تستر یامادی . فیزیلباش قادینی تستر یامادینی ایچین اوکا « فحش ! » اسنادایدیلدی .
بونه عادی برافترا ایدی . بوافترا ایدی ؛ مدافعه ایچین سویله میورم . حقیقت
نامه سویلیورم . میدان علیده دیشی ، ارکک آیردی یوق . حقیقه (عریان !)
ساعلر وار . فقط میدان ارکاننده عفت ، کفالت متسلسله ایله موجود اولدیغنی
خارج میدان اولانلر ظن ایده مزدی .

قادینلرینی قفسلر آرقاسنده صاقلایان ، سردارلری پرده آرقاسنده کورونه ن
بیزانس مقلدلری عثمان غازی چیغیرینی چوقدن بوزمشدی .
ایران ویزانس فحشی کورونور بر بلا ایدی . بو بلادن قورونمق ایچین

اونی تقلید ایتک برتعییه دکلدی . فاتحار ، مع التأسف ، بو تعیییه قوللاندی .
 علمای رسوم ، بوخصوصده ، رؤسایه دالقاووقلق ایتکده مزایده یه چیقیدیلر .
 آرتق علویلر ، تورکلکی . . . ملیتی . . . دیلی . . . قبل الاسلام تورمسنی دین
 حالده محافظه ایدن علویلر کاه جلالی ، کاه جمالی ، کاه زندیق ، کاه ملحد اولدی .
 رسمی دولت ارکانی ، لاتین ، خروات ، جرمن ، غرق ، ارمنی ، جرکس ،
 کورجی ، آرنارود . . . الخ یتش ایکی بوچوق ملتدن تورممشدی . اونلر ، تورک
 اوموزنده تورکک قلنجنده ا کک بولشلر وینه اونی تحقیر اوزتمشلردی . عثمانلی
 پادشاهلری بویک برچشید سودوقاندن تورممشدی . تورکلکی دکل « تاج و تخت » ی
 سویوردی . اجدادینک کندیلرینه حاضرلادینی ایلرک حدودلرینی چیزمن تورک
 کیکلرینی اونوتمشلردی . اوکیکلرک فوسفوریل ایشیلدايان تاجلرک الماسلری ،
 اسیرلرک کوزلری شیمدی اوقانه ، اوکیکه نانکور کوزله باقیوردی .

تورکک دیلی ، تورمسی علامت نادانی اولمشدی . اوقادار عصرلر ، که آرتق
 زواللی تورک ، کندی حاکم اسمنی ایشیتمکدن عار وحیا ایدیوردی .

تورک ملتک دیکدیکی سرایلر ، شیمدی اونک اسارت قلمه لری اولمشدی .
 قویوچی مراد پاشا ، آنادولیده بر میلیون تورکی قویولر دولدوررکن ، دوشومک
 مجبور دکلدی . چونکه او ، تورک دکلدی . بوکونکی تورک کبی دونکی ، دها
 اولکی کونکی تورکده حریت واستقلالک معناسنی بیلیوردی .

چوق آلدانیر او آداملرکه تورکک سکونتنی اطاعت و حرمت تلقی ایدر .
 چوق آلدانیر او آداملرکه تورکک ظلمه « ایوالله ! » دیدیکنی کوکلدن ظن ایدر .
 تورکک عصیان استقلالی آنی وشهیمدر . یاھب ویا هیهچدر . ایشه تورکک
 بوآن هیجانی ادراک ایدن سیالردرکه تورکی آ کلامشدر . تورک او زمان م
 اعلاهمده اعتلا ایدر . باشقه زمان وشکلرده تورک : اعظمی قابلیت تضییقه ،
 واسع قدرتده برنه لاستیکیت مالک قوتدر .

اونک عکس تأثیری دائماودائما جهانشمول وغیر موضعیدر . ایشه تورک بوآنلرنده
 قادر و فاتحدر . ایشه تورک ، بوآنلرینی اولچهن بیچهن انسانلر آئنده خارقلر یاراتیر .

جلالی عصیانلری دینیلن وعصر لرجه سورن او قانلی حادثه لر اثبات ایدر که
علویت پرده سی آلتنه صیفیان (توره جی) لرك، چورومش سرای دولته اك آز
قدرتدیله عصیانلریدر. آنادولی باشدن باشه فردی واجتماعی استقلاللری ایچین
چارپیشان تورکلرك کیکلریله، قانلریله دولی برتارلادر.
تاریخه دائماً دقت ایدلم :

آنادولی عصیانلری وآسیا خروجلری دائماً دین پرده سی آلتنده (یاسا-توره)
استقلالنك جدالیدر.
تورك وتورانلی، دائماً بوملی عشقك قوقوسیله مست اولمش، فقط دائماً اونی
مقبیلر آلداتمشدر.

* *

خلاصه :

آنادولی تورك علویلرینك [قیزیل باش وبكشتاشی] لرینك سجه لرینی تدقیق
ایدركن بونلری علییه وامامیه ارجاع ایتك صورت قطعیده دوغری اولاماز.
مساعدا بر فصلده ایضاح ایدیله چکی وجهله، بوزمره نك آیین واركان طریقی
اوغوز تورهنك، شامان تورك چادیرینك عینی دروغیری دکلدر.
بونى بحق تدقیق ایدم بيلمك ایچین [تورك عائله نك صورت تشكلى] یقیندن
تدقیق ایتك مجبوری وادرد. جالبوکه بوتشكلى ایضاح ایدم چك وثیقه لر بايقال
حوالیسنده یاشایان بوران ویاقوت تورکلرینك چادیر حیاتی وعائله لرینك وضع
وتأسیفی تدقیق ایتمکه ممکن اولاجقدر.

برشامان معبدیله بر بکشتاشی تکیه نك صورت وجودی، کوروله چك که، عینی
شیدر. بونی اسلامیلشدیرمك ایچین. (یرمی دورت بوی توره سی) یرینه بعضاً
ع ؛ بعضاً ۸ ؛ بعضاً اون ایکی ؛ فقط خلافت میداننده یرمی دورت خلیفه ؛ قرقلر
میداننك (۲۶ جان) شکانده استحالهلر یاپیلمشدر. ۲۶ جان ؛ ۱۲ امام، ۱۴ معصوم
قارشیلیغیدر. فقط دقت ایدیلیرسه کورولورکه بو ایکی زیاده (خان وخاتون) یعنی
(قاری - قوجه) مقامیدر. بونك آدی تام معناسیله قره پوست وواایسه « مقام
منتظر در ! »

بناءً علیہ آنادولیدہ کی علوی زمرہ لرینی تدقیق ایدرکن شو ویا بو مسلک فلسفی ویا مذہبی نامہ تحریرات یا بمقدنسہ اونلری اولدینی کبی قبول ایتک داها اصلی وداها موفقیتلی بر اصول تحری اولاجقدر .

اونلری بعضاً مزدکی ، بعضاً اشتراکی افکار ایله تقیید ایتک ایستینلر واردر . احتمال ، برزمانده ، بریرده بوفکره ذاهب برفکر کودولش اوله بیلیر . فقط نه بکتاشیلک ، نه قیزیلپاشلق او دکلدیر . او ، یالکیز « ملی بن » لک اوزرینه قورولش وجداً موفق اولش بر مؤسسہ در .

ابن بطوطہ بی حیرتده براقان « اخی » لک ، ییزانسدن آلتای - اورال یایوا - نلرینه قادار اوزانان ، تشکیلاتی ده عینی مقصد وعینی فتوت ملیه نک بقاسی نامہ جهد ایدیلن بر وارلقدر .

مثلاً ہندہ ، ایران جنوبیہ ، مصرہ ، آفریقاہ ؛ وسطی آوروپاہ یاییلان عرقزده بوتبارزلر کورولمز . بلکہ اکثریتک قدرتنہ اقلیت مطلقہ محکوم اولمشدر . فقط اورالردہ ده فردی انکشاقلر بولورز . پشتہ ده کی « کل بابا » ، مصرده « قایقوسز » ... الخ کبی والحاصل بکتاشیلک بر مذہب دکل واولامازدی . بکتاشیلک بر « ملی حرث » قایناغی اولارق تأسس ایتمش ، حاکم اولمش ، مرید اولمش . نہایت اونی ده یاووزک خطا کار تشکیلاتنہ قربان اولدقن صوکرہ قانونی سلیمان طرفندن دیسیپلینی بوزولان برادارہ حالہ کلمش کورورز . بوبوزغون عثمانلی تاریخنده وقعہ خیریہ یہ قادار دوام ایدہ بیلمش ؛ تورکک رها کاری اولان براوجاغی قارداش قاتلی ایتمشدر . بونک سببی ده سرای ایدی ؛ یعنی « غیر ملی » لکدی .